

Warszawa, dnia 8 grudnia 2008 r.

RPO-601573-VII-713/08/ED/KMP

I n f o r m a c j a
o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw
Obywatelskich w Zakładzie Karnym w Tarnowie
(wyciąg).

1. Wprowadzenie.

Działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w dniach 4-5 listopada 2008 r. do Zakładu Karnego w Tarnowie, przy ul. Konarskiego 2 (zwanego dalej Zakładem), udali się przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich z Zespołu Prawa Karnego Wykonawczego .

Wykonując zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji, przedstawiciele Rzecznika sprawdzili na miejscu sposób traktowania osób pozbawionych wolności, dokonując oceny pod względem ochrony osadzonych przed torturami oraz okrutnym, nieludzkim i poniżającym traktowaniem albo karaniem.

Przeprowadzając wizytację zapobiegawczą Krajowego Mechanizmu Prewencji przedstawiciele Rzecznika:

- wysłuchali informacji o funkcjonowaniu Zakładu i jego podstawowych problemach, udzielonej przez Dyrektora Zakładu Karnego w Tarnowie i jego Zastępców;
- obejrzeni teren jednostki i dwa pawilony mieszkalne. W szczególności dokonano oglądu wybranych losowo cel mieszkalnych, cel zabezpieczających, cel do wykonywania kary dyscyplinarnej osadzenia w celi izolacyjnej, łaźni, świetlic, pól spacerowych, sal widzeń, a także pomieszczeń ambulatorium oraz izb chorych;

- przeprowadzili w czasie wizytacji cel mieszkalnych i innych pomieszczeń rozmowy ze skazanymi i tymczasowo aresztowanymi oraz z funkcjonariuszami i pracownikami Zakładu;
- przeprowadzili na podstawie kwestionariusza rozmowy w cztery oczy z 51 osadzonymi. Do protokołu przyjęto 4 skargi i jedną prośbę.

Dokonane w oparciu o powyższe czynności ustalenia, pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich przekazali Dyrektorowi Zakładu i jego Zastępcom, oraz wysłuchali ich uwag i wyjaśnień.

2. Charakterystyka jednostki.

Zakład Karny w Tarnowie jest jednostką typu zamkniętego, przeznaczoną dla osadzonych mężczyzn, skazanych dorosłych odbywających karę po raz pierwszy, z oddziałami dla skazanych młodocianych i tymczasowo aresztowanych oraz z oddziałem dla osób pozbawionych wolności wymagających osadzenia w wyznaczonym oddziale zakładu karnego typu zamkniętego, w warunkach zapewniających wzmożoną ochronę społeczeństwa i bezpieczeństwo zakładu (zwanymi dalej osadzonymi niebezpiecznymi). W Zakładzie mogą także przebywać osadzeni chorzy na cukrzycę insulino-zależną. Ponadto, w dniu wizytacji w trakcie budowy był pawilon oddziału zewnętrznego Zakładu, o pojemności 311 miejsc. Będą w nim osadzani skazani po raz pierwszy, zakwalifikowani do odbywania kary w zakładzie karnym typu półotwartego.

Pojemność Zakładu wynosi 742 miejsca, po tym jak pod koniec grudnia 2007 r. pozyskano dodatkowo 35 miejsc zakwaterowania dla skazanych, w pomieszczeniach po dawnych salach lekcyjnych Zespołu Szkół nr 1. W dniu 3 listopada 2008 r. w jednostce faktycznie przebywały 744 osoby pozbawione wolności, w tym 20 osadzonych niebezpiecznych. Wśród ogółu osadzonych w dniu wizytacji w jednostce było 45 tymczasowo aresztowanych, 694 skazanych i 5 ukaranych.

W czasie wizytacji cel i przeglądu kart tożsamości osadzonych nie stwierdzono osadzenia tymczasowo aresztowanych i skazanych z różnych grup klasyfikacyjnych we wspólnej celi mieszkalnej. Przeważająca większość

skazanych odbywała karę w systemie programowanego oddziaływania - 410 osób, 277 osoby w systemie zwykłym, a 7 – w terapeutycznym.

3. Ogląd jednostki.

Przeprowadzony ogląd całego terenu Zakładu i pomieszczeń w pawilonie mieszkalnym A, w tym wizytacja cel oraz uzyskane w związku z tym informacje pozwoliły m.in. stwierdzić, że:

- a. W ciągu ostatnich kilku lat większość cel w Zakładzie, spośród ogólnej liczby 283, zostało wyremontowanych. Modernizacja cel obejmowała wymianę okien, pionów kanalizacyjnych i wodnych, modernizację kącików sanitarnych, wymianę sieci elektrycznej i radiowęzłowej oraz malowanie cel mieszkalnych. Cele nie posiadają jednak wentylacji, a ich wietrzenie odbywa się wyłącznie poprzez otwarcie okien. Konstrukcja budynku, wzniesionego w 1926 r. utrudnia poprawę sytuacji w tym zakresie. W Zakładzie przeważają cele małe – dwu lub czteroosobowe. Zdarzają się jednak również znacznie większe, 10-osobowe, w tym na przykład cele tzw. transportowe. Wszystkie cele w Zakładzie są skanalizowane, doprowadzona jest zimna woda, przy czym po zakończeniu wymiany pionów wodnych, będzie również istniała możliwość podłączenia wody ciepłej do cel mieszkalnych. W chwili obecnej umożliwia się osadzonym pobieranie ciepłej wody z łaźni oddziałowych. Kąciki sanitarne są całkowicie zabudowane.
- b. Stan cel jest zróżnicowany. W celach jeszcze niewyremontowanych urządzenia w kącikach sanitarnych i sprzęty kwaterunkowe są wyeksploatowane. Zastrzeżenia budził stan niektórych materacy. Zwrócono także uwagę na bardzo mały rozmiar misek, jakie są udostępniane osobom pozbawionym wolności, a które służą im do zapewnienia higieny osobistej w celi mieszkalnej.
- c. W budynku A zorganizowano trzy sale widzeń, wszystkie są monitorowane. Jedna z nich jest nowa, oddana do użytku w 2007 r., zorganizowana w pomieszczeniu po dawnej pralni. Ogółem do widzeń w sposób umożliwiający bezpośredni kontakt z osadzonym udostępniono 40 stolików. Dodatkowo, w

- odrębnej sali, zorganizowano 4 stoliki do widzeń bez dozoru funkcjonariusza SW. Dla tymczasowo aresztowanych udostępniono natomiast 10 stolików do widzeń umożliwiających bezpośredni kontakt z osobą odwiedzającą. Wyodrębniono również 5 stanowisk do widzeń w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt z osobą odwiedzającą.
- d. Poczekalnia dla osób odwiedzających jest zorganizowana w budynku administracyjnym. Zapewniono do niej osobne wejście od frontu jednostki penitencjarnej. Stan pomieszczenia jest dobry, wyposażono go w pięć ławeczek.
 - e. Kantinę prowadzi przywięzienne Gospodarstwo Pomocnicze. Dysponuje ona kasą fiskalną oraz wagą. W sprzedaży ma duży wybór produktów, w tym czasopisma, a dodatkowy asortyment może zostać zamówiony po złożeniu przez osoby pozbawione wolności zamówienia i wyrażeniu na to zgody przez Dyrektora Zakładu.
 - f. Kuchnia jest w bardzo dobrym stanie, po gruntownym remoncie, została wyposażona w nowoczesne urządzenia, dostosowano ją do norm HACCP. W dniu wizytacji, oprócz posiłków według normy podstawowej, kuchnia przygotowywała posiłki według diety lekkostrawnej (L) – 48, cukrzycowej (Lc) - 3, a także mlecznej – 3 i insulino-zależnej – 2.
 - g. Kąpiele osadzonych odbywają się w łaźniach oddziałowych, przy czym największa z nich, z 15 stanowiskami, usytuowana jest na oddziale III. Pozostałe są zdecydowanie mniejsze – po 3 stanowiska prysznicowe na oddziale I, II, IV i V. Ich stan jest bardzo zły. Nie działająca wentylacja sprawia, że sufity są zgrzybiałe, czuć zaduch, podłoga i brodziki są zniszczone. Pomieszczenia te wymagają kapitalnego remontu, przy wykonywaniu którego należy przede wszystkim rozwiązać problem braku właściwej wentylacji.
 - h. Na terenie jednostki zorganizowano cztery pola spacerowe, w tym jedno przeznaczone dla tymczasowo aresztowanych. Są one monitorowane, zainstalowano na nich ławeczki oraz przyrządy do ćwiczeń. Nadzór nad

osobami korzystającymi ze spacerów sprawuje jeden funkcjonariusz, z wieżyczki spacerowej.

i. W pawilonie A znajdują się dwie cele zabezpieczające oraz 6 cel izolacyjnych. Wyposażenie tych pomieszczeń jest zgodne z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa. W czasie wizytacji dwie cele izolacyjne były w trakcie remontu. Pozostałe cztery cele były niewyremontowane, a ich warunki bytowe utrzymane na niskim poziomie, jednak jednostka prowadzi systematyczną ich modernizację. W dniu sporządzania niniejszej informacji, kolejna cela izolacyjna była w trakcie remontu.

j. Zakład Opieki Zdrowotnej Zakładu Karnego w Tarnowie obejmuje: pomieszczenie ambulatorium w oddziale N, które opisano w dalszej części informacji, gabinet lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, gabinet zabiegowy, stomatologiczny, okulistyczno-laryngologiczny, dwie izby chorych, z których jedna jest wykorzystywana jako izolatka. W 2008 r., do dnia wizytacji, izba chorych była wykorzystywana tylko raz, w przypadku chorego na różę. Stan pomieszczeń ambulatorium wymaga remontu lub dostosowania do obowiązujących przepisów prawa.

Ambulatorium dysponuje nowym aparatem EKG oraz nowym sprzętem w gabinecie dentystrycznym. Wszystkie badania są w chwili obecnej wykonywane w publicznej służbie zdrowia. Jeżeli chodzi o obsadę etatową lekarzy, najpilniejsze jest zatrudnienie internisty oraz okulisty. Brakuje jednak chętnych do pracy w jednostce penitencjarnej. Opiekę psychologiczną zapewnia czterech psychologów.

Osoby wizytujące były świadkiem przeprowadzania badania lekarskiego przy otwartych drzwiach gabinetu lekarskiego. Umożliwiało to oczekującym na korytarzu pacjentom zapoznanie się z przebiegiem badania.

k. Opiekę duszpasterską w Zakładzie sprawuje ksiądz katolicki, zatrudniony na pełnym etacie. Msze Św. odprawiane są w kaplicy rzymskokatolickiej Zakładu od środy do niedzieli. Kaplica jest duża, przeznaczona maksymalnie dla 60 osób. Z otrzymanych informacji wynika, że zwykle w nabożeństwach uczestniczy około 25% ogółu populacji.

- l. Kontrola osobista osadzonych przeprowadzana jest na dyżurkach oddziałowych, które nie są monitorowane.
- m. Stosowanie kamer telewizji przemysłowej na terenie Zakładu odbywa się zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa.
- n. Według stanu na dzień 31 października 2008 r., 78 osadzonych było zatrudnionych odpłatnie w przywięziennym Gospodarstwie Pomocniczym (7/8 etatu), 74 przy pracach porządkowych i pomocniczych na rzecz jednostki, zaś 17 u kontrahentów pozawięziennych. Zatrudnienie nieodpłatne realizowane jest głównie przy pracach porządkowych i pomocniczych na rzecz Zakładu oraz przy pracach publicznych. Według stanu na dzień 31 października br. łącznie pracę nieodpłatną wykonywały 80 osób. Procentowe zatrudnienie skazanych i ukaranych kształtuje się więc w Zakładzie Karnym w Tarnowie na wysokim poziomie około 36%.
- o. W jednostce funkcjonuje dość spora baza do prowadzenia działalności kulturalno-oświatowej i sportowej. Do dyspozycji osadzonych w każdym oddziale są świetlice. Nie są one monitorowane, a korzystający z nich osadzeni mają możliwość zapoznania się z prasą, oglądania telewizji, gry w ping-ponga, czy w piłkarzyki. Ponadto, w jednostce funkcjonuje radiowęzeł, który nadaje różnego rodzaju audycje i programy tematyczne. Osadzeni mają także możliwość korzystania z księgozbioru biblioteki, która dysponuje około 23 tys. woluminów, w tym aktualnymi aktami prawnymi oraz książkami w językach obcych. Część osadzonych ma prawo korzystać z zajęć sportowych poza Zakładem, na miejskiej pływalni. Organizowane są również zajęcia plastyczne, konkursy, funkcjonują zespoły muzyczne, teatralne.
- p. W całym budynku A zainstalowano centralne sterowanie krat, wobec czego kraty w skrzydle A i B otwierane są przy pomocy kart magnetycznych. Zdarzają się jednak awarie systemu, czego przedstawiciele Rzecznika doświadczyli w czasie wizytacji.

Przeprowadzony ogląd pomieszczeń w pawilonie mieszkalnym N, przeznaczonym dla osadzonych wymagających osadzenia w wyznaczonym oddziale

zakładu karnego typu zamkniętego, w warunkach zapewniających wzmożoną ochronę społeczeństwa i bezpieczeństwo zakładu, w tym wizytacja cel i innych pomieszczeń w tym pawilonie, ogląd terenu wokół budynku oraz uzyskane w związku z tym informacje pozwoliły stwierdzić, że:

- a. Budynek penitencjarny, w którym mieści się oddział dla osadzonych niebezpiecznych, został wzniesiony w 2002 r. i znajduje się w bardzo dobrym stanie.
- b. Cele mieszkalne są monitorowane, wyposażone zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, skanalizowane, z doprowadzoną ciepłą i zimną wodą. Kącki sanitarne są niezabudowane w celach jednoosobowych, a zabudowane w czterech celach dwuosobowych.
- c. Na terenie oddziału wyodrębniono dwie małe sale widzeń: do udzielania widzeń w sposób umożliwiający bezpośredni kontakt z osobą odwiedzającą oraz do udzielania widzeń w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt.
- d. W łaźni znajdują się 2 kabiny prysznicowe, ustęp oraz dwie umywalki. Pomieszczenie nie jest monitorowane, sprawia ono bardzo dobre wrażenie, jest czyste, niezniszczone i wyłożone glazurą. W przylegającym do łaźni pomieszczeniu magazynowym przechowywane są przybory higieniczne osadzonych, które są im wydawane w czasie kąpieli.
- e. Wydzielona na terenie oddziału świetlica została wyposażona w przyrządy do ćwiczeń, w tym rower stacjonarny, piłki, drabinkę, a także stół i krzesło, przymocowane do podłogi. Na miejscu znajdowały się również gry planszowe (scrabble) oraz czasopisma. Świetlica to także miejsce spotkań księdza z osadzonymi niebezpiecznymi (w niektórych przypadkach do tego celu wykorzystywany jest pokój wychowawcy).
- f. Na terenie oddziału dla osadzonych niebezpiecznych zorganizowano jedno pomieszczenie ambulatorium. Jest to niewielki pokój, ze stołem, umywalką, nie wyposażony w apteczkę. Ta ostatnia znajduje się na dyżurce oddziałowego. Co najmniej raz w miesiącu każdy osadzony niebezpieczny ma możliwość spotkania z psychologiem.

- g. Pomieszczenie do przeprowadzania kontroli osobistych nie jest monitorowane. Jest to niewielki pokój, bez jakiegokolwiek wyposażenia. Nie umieszczono w nim ani ławeczki, ani wieszaków, które umożliwiłyby osobom pozbawionym wolności położenie lub powieszenie swoich ubrań (problem ten zgłaszał jeden z osadzonych niebezpiecznych).
- h. Przy pawilonie N zorganizowano 6 małych pól spacerowych. Nie zainstalowano na nich ławeczek.

4. Rozmowy przeprowadzone z osadzonymi.

W toku wizytacji rozmawiano z osobami pozbawionymi wolności w czasie wizytacji cel mieszkalnych. Ponadto, przeprowadzono rozmowy ukierunkowane na kwestie przestrzegania praw przysługujących osadzonym, według opracowanego kwestionariusza, z 51 osobami. Część osób wytypowano do rozmów z uwagi na większe, niż w przypadku pozostałych osadzonych, narażenie na niewłaściwe traktowanie: byli to osadzeni mający więcej niż 60 lat, niepełnosprawni (w dniu wizytacji na terenie jednostki były osadzone dwie takie osoby), cudzoziemcy (3), osoby, wobec których w okresie ostatnich 6 miesięcy stosowano środki przymusu bezpośredniego oraz osoby ukarane w okresie ostatnich 6 miesięcy karą dyscyplinarną osadzenia w celi izolacyjnej. Przeprowadzono również rozmowy z dwoma osobami, wobec których w dniu wizytacji była wykonywana kara dyscyplinarna osadzenia w celi izolacyjnej, a także rozmowy z czterema osadzonymi zakwalifikowanymi jako wymagającymi osadzenia w wyznaczonym oddziale zakładu karnego typu zamkniętego, w warunkach zapewniających wzmoczoną ochronę społeczeństwa i bezpieczeństwo zakładu.

Rozmowy według kwestionariusza odbywały się w cztery osoby, w sposób uniemożliwiający osobom postronnym zapoznanie się z treścią odpowiedzi udzielanych przez osoby pozbawione wolności.

W rozmowach z osadzonymi uzyskano opinie w przedmiocie przestrzegania podstawowych praw osób pozbawionych wolności i atmosfery panującej w Zakładzie. W przeważającej większości osadzeni pozytywnie oceniali realizację

przysługujących im uprawnień. Niemniej jednak zgłoszono uwagi i zarzuty, które dotyczyły następujących kwestii:

1. w zakresie **warunków w celi mieszkalnej** najczęściej podnoszono zarzut braku wentylacji grawitacyjnej, zawilgocenia i zagrzybienia ścian, złego stanu podłóg, małych łóżek, złego stanu materacy, ograniczeń w dostępie do prądu. Pojedyncze uwagi dotyczyły małej powierzchni celi przypadającej na jedną osobę;
2. w zakresie **mycia się i kąpieli** powtarzał się zarzut zbyt rzadkich kąpieli w łaźni („przydałoby się dwa razy w tygodniu”), braku ciepłej wody w celi mieszkalnej. Pojedyncze uwagi dotyczyły: krótkiego czasu na umycie się w łaźni (5 minut), braku warunków do mycia się dla niepełnosprawnych ruchowo oraz bardzo małych misek do mycia, co utrudnia utrzymanie higieny osobistej w celi;
3. w zakresie **wyżywienia** powtarzał się zarzut małego urozmaicenia posiłków, ich niskich walorów smakowych (zupy, wędliny). Pojedyncze uwagi dotyczyły zbyt małych porcji posiłków oraz niskiej jakości wydawanych produktów, w tym zwłaszcza wędlin („w szynce, mielonce są kości”). Podniesiono także zarzut braku w diecie owoców;
4. w zakresie **dokonywania zakupów na wypiskę** najczęściej podnoszono zarzut małego wyboru produktów, braku możliwości dokonania zakupu wędlin („są tylko konserwy”), czy tytoniu. Pojedyncze uwagi dotyczyły zawyżonych cen oraz otrzymania innych produktów, niż były zamówione;
5. w zakresie **traktowania przez personel jednostki** zgłoszono zarzuty wulgarnego zwracania się w stosunku do osób pozbawionych wolności, poniżania słownego. Były to jednak nieliczne uwagi. Zaledwie czterech rozmówców określiło traktowanie ich przez funkcjonariuszy Służby Więziennej jako złe, zdecydowana większość zaś jako dobre lub dość dobre (82%);
6. w zakresie dokonywania **kontroli osobistych** zgłoszono uwagę co do braku ławeczki w pomieszczeniu do jej przeprowadzania w oddziale dla osadzonych niebezpiecznych;

7. uwagi zgłoszone przez osoby **karane dyscyplinarnie** dotyczyły przede wszystkim niesłusznego ich wymierzania, niewspółmierności do przewinienia, krótkiej rozmowy z psychologiem przed osadzeniem w celi izolacyjnej, podobnie jak pobieżnego badania przez lekarza w trakcie odbywania tej kary;
8. w zakresie **opieki zdrowotnej** zgłoszone zarzuty dotyczyły przede wszystkim lekceważącego i zbywającego podejścia do osadzonych przez jednego z lekarzy, poniżającego traktowania („przy bólu brzucha lekarz zaproponował badanie przez odbyt”), nieprzestrzegania tajemnicy lekarskiej (badanie odbywa się przy otwartych drzwiach gabinetu lekarskiego, podczas gdy na korytarzu oczekują inni pacjenci). Cudzoziemiec zgłosił uwagę dotyczącą braku możliwości porozumienia się z lekarzem ze względów językowych;
9. w zakresie **opieki psychologicznej** pojedyncze uwagi dotyczyły nie przyjęcia przez psychologa w sytuacji, gdy osadzony zapisał się do niego, przeprowadzania rozmowy w obecności wychowawców, a także długiego okresu oczekiwania na spotkanie z psychologiem (4 miesiące, w związku z jego urlopem);
10. w zakresie **korzystania z aparatów telefonicznych** powtarzał się zarzut zbyt krótkiego czasu przeznaczonego na rozmowy telefoniczne i rzadkiej możliwości korzystania z nich (5 minut raz na tydzień);
11. w zakresie **korespondencji i widzeń** odebrano pojedyncze uwagi dotyczące zaginięcia listów poleconych, zaś w kwestii udzielania widzeń, długiego okresu oczekiwania na odprowadzenie po widzeniu. Osadzeni niebezpieczni podnosili zaś zarzut bardzo małej sali widzeń;
12. w zakresie **korzystania ze spacerów** odebrano uwagi od osadzonych niebezpiecznych w sprawie małych pól spacerowych oraz niezainstalowania na nich ławek. Pozostałe osoby pozbawione wolności podnosiły kwestię zaśmiecania spacerników przez niedopałki papierosów, wobec braku popielniczek na polach spacerowych oraz zniszczonej nawierzchni spacerników;

13. w zakresie korzystania z **posług religijnych** zwracano uwagę na pobicia, do jakich dochodzi przed Mszą Św., w związku z nieobecnością oddziałowych oraz skracania Mszy Św. do 35 minut;
14. w zakresie **korzystania z zajęć kulturalno-oświatowych i sportowych** zgłoszone uwagi dotyczyły zbyt małej ilości zajęć kulturalno-oświatowych, braku konkursów, które byłyby organizowane przez radiowęzeł, małej przestrzeni na świetlicy. Były to jednak pojedyncze uwagi rozmówców, którzy korzystają z zajęć kulturalno-oświatowych;
15. w zakresie **dostępu do aktów prawnych**, osoby przebywające w celi przejściowej zgłosiły, iż nie zostały im one przekazane celem zapoznania się;
16. zgłoszone przez **cudzoziemców** uwagi dotyczyły trudności z uzyskaniem dostępu do aktów prawnych w zrozumiałym dla nich języku (przekazania ich cudzoziemcom po 7-8 miesiącach od momentu osadzenia w jednostce penitencjarnej), braku kontaktu z ambasadą lub nie otrzymania od niej odpowiedzi. Cudzoziemcy zwracali także uwagę na brak kontaktu z księdzem prawosławnym oraz potrzebę wydłużenia czasu rozmów telefonicznych, biorąc pod uwagę fakt, iż jest to jedyna forma kontaktu z bliskimi (nie korzystają z widzeń).

5. Ocena traktowania osób pozbawionych wolności.

Z informacji uzyskanych od administracji Zakładu Karnego w Tarnowie wynika, że w 2007 r. przeciwko administracji jednostki złożono jedno powództwo cywilne z tytułu przeludnienia i złych warunków bytowych. Zostało ono jednak oddalone przez sąd I instancji i jest prawomocne. Natomiast w 2008 r. przeciwko administracji Zakładu wpłynęły trzy pozwy cywilne. Dwa z nich stanowiły powództwo o zapłatę odszkodowania z tytułu złych warunków bytowych i przeludnienia. Jedno zaś stanowiło powództwo o zapłatę odszkodowania z tytułu niewłaściwego traktowania.

Administracja Zakładu Karnego w Tarnowie w 2007 r. skierowała do prokuratury 17 zawiadomień o przestępstwach popełnionych przez osoby pozbawione wolności. W 2008 r., do dnia wizytacji, uczyniła to 15-krotnie.

Dotyczyły one głównie ujawnienia środków odurzających, znieważenia funkcjonariusza SW, czy też niepowrotu z przerwy w karze. W roku bieżącym administracja jednostki nie skierowała natomiast do prokuratury żadnego zawiadomienia o przestępstwach dotyczących funkcjonariuszy Służby Więziennej.

W czasie rozmów z osadzonymi pojawiały się pojedyncze zarzuty złego traktowania przez niektórych funkcjonariuszy Służby Więziennej. Ponieważ jednak żaden z osadzonych nie zdecydował się na złożenie oficjalnej skargi do protokołu, trudno bliżej ustalić okoliczności opisywanych zdarzeń, jak też biorących w nich udział funkcjonariuszy. Precyzyjne zarzuty poniżającego traktowania pojawiły się natomiast odnośnie jednego z pracowników służby zdrowia, o czym poinformowano kierownictwo Zakładu w czasie podsumowania wizytacji. Odzwierciedliło się to jednak zaledwie w 2 skargach złożonych kierownictwu jednostki w 2008 r., do dnia wizytacji, na traktowanie przez personel medyczny. Z kolei problematyki traktowania przez funkcjonariuszy i pracowników SW dotyczyły 64 skargi osadzonych. W 2007 r. liczba skarg dotyczących złego traktowania osób pozbawionych wolności wyniosła 97, w tym jedna skarga dotyczyła pobicia, 17 zaś agresji werbalnej.

Mimo pojawiających się uwag odnośnie złego traktowania osób pozbawionych wolności, ogólne wrażenia osób wizytujących, wyniesione z bytności w oddziałach, rozmów z osadzonymi i funkcjonariuszami Służby Więziennej pozwalają stwierdzić, że atmosfera w Zakładzie jest dobra, a relacje między osadzonymi, a wychowawcami i oddziałowymi prawidłowe.

Ponadto, w ocenie wizytujących poczynione ustalenia nie dają podstaw do stwierdzenia, aby – generalnie rzecz biorąc - warunki bytowe w Zakładzie Karnym, nawet w celach niewyremontowanych, czy też inne okoliczności osadzenia, były dla osób pozbawionych wolności na tyle dotkliwe, aby mogły prowadzić do okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania. Co istotne, wszystkie kącki sanitarne są zabudowane, zapewniając intymność i nieskrępowane z nich korzystanie (wyjątek stanowią cele jednoosobowe). Systematycznie prowadzone są również prace remontowe mające na celu poprawę warunków detencji.

6. Wnioski i zalecenia.

Czynności przeprowadzone przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich pozwoliły uznać, że generalnie w Zakładzie Karnym w Tarnowie przestrzegane są prawa osób pozbawionych wolności.

Osadzeni traktowani są w sposób prawidłowy, z poszanowaniem godności ludzkiej. Zdarzające się jednak przypadki niewłaściwego odnoszenia się funkcjonariuszy Służby Więziennej i personelu medycznego do osadzonych, wymagają wyeliminowania. Należy także zwrócić uwagę na niebezpieczne sytuacje, do których dochodzi przed Mszą Św. i zapewnić na miejscu stałą obecność jednego z funkcjonariuszy SW.

W zakresie warunków bytowych należy dążyć do gruntownego przeprowadzenia remontu wszystkich łazni w budynku penitencjarnym A. Należy również kontynuować prace modernizacyjne i przeprowadzić remont tych cel mieszkalnych, w których go jeszcze nie wykonano.

Z kolei, w zakresie sposobu przeprowadzania badania lekarskiego, należy wyeliminować wykonywanie go przy drzwiach otwartych gabinetu. Publiczne badanie osadzonego może bowiem zostać uznane za poniżające traktowanie, w sytuacji, gdy inne osoby pozbawione wolności, przebywające w poczekalni, są w stanie zapoznać się z jego przebiegiem.

W całym budynku A zainstalowano centralne sterowanie krat, wobec czego kraty w skrzydle A i B otwiera się przy pomocy kart magnetycznych. W czasie wizytacji, przedstawiciele Rzecznika doświadczyli awarii systemu, która spowodowała, że przez około 15 minut nie było możliwe przemieszczanie się pomiędzy oddziałami. Zdaniem osób wizytujących należy opracować zasady postępowania na wypadek awarii systemu centralnego sterowania krat. Brak możliwości wydostania się z oddziałów stanowi zagrożenie, biorąc pod uwagę ewentualne wystąpienie pożaru, czy innego wypadku nadzwyczajnego.

Należy także dostosować porządek wewnętrzny dla osadzonych w oddziale VI do postanowień rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 listopada 1996 r. w sprawie określenia zasad dopuszczalności używania wyrobów tytoniowych w obiektach zamkniętych podległych Ministrowi Sprawiedliwości i usunąć zakaz

palenia, w wyznaczonych dla palących celach mieszkalnych, po ogłoszeniu ciszy nocnej.